

Drank

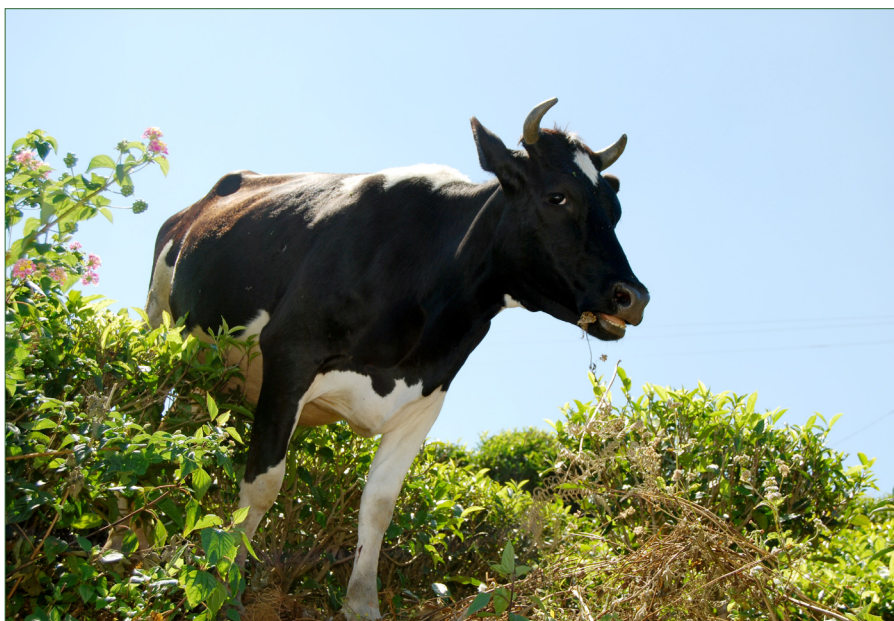
– rätt använd är det ett billigt fodermedel till mjölkkor

SARA SLÄTT OCH CHRISTIAN SWENSSON

Vetedrank är en biprodukt från Vin & Sprit AB's destilleri i Nöbbelöv. Den blöta produkten har en ts-halt på omkring 8-9% och ett högt innehåll av råprotein, över 400 gram per kg ts. 10-15 kg blöt drank kan med fördel utfodras till mjölkkor, i blandfoder eller fullfoder. Drankens värde i foderstaten för en mjölkko varierar för varje mjölkföretag, enligt våra beräkningar kan drank vara ett konkurrenskraftigt alternativ upp till 20 mil från Nöbbelöv.

Drank är en biprodukt vid destillering av etanol från spannmål. Den är rik på protein och fosfor. Mineralinnehållet och aminosyrasammansättningen i dranken avspeglar den ursprungliga spannmålen. Utfodring av drank till animalieproducerande djur kan ske i både blöt och torkad form.

Vetedranken från Vin & Sprit AB's destilleri i Nöbbelöv, Kristianstad, har en torrsbstanshalt (ts) omkring 8-9 % vilket gör att den är pumpbar. När dranken lämnar destilleriet håller den en temperatur kring 25°C. Analyser av dranken visar på en råproteinhalt av 430 gram per kg ts och neutral detergent fiber (NDF) innehåll av 355 gram per kg ts. Vetedranken har ett pH runt 4, i det låga pH är det endast mjölksyrabakterier som kan tillväxa och då i temperaturer över 15°C. Proteinet utgörs till stor del av vämlösligt protein, vilket kan leda till höga ureavärden i mjölken. Fosforinnehållet är högre än kalciuminnehållet i dranken.

I Partnerskap Alnarp-projektet "Drank till Mjölkkor" har hantering och utfodring av drank på mjölgårdar analyserats.

Foto: Christian Swensson

Drank till mjölkkor

I Partnerskap Alnarp-projektet "Drank till Mjölkkor" (projekt nr 162) har hantering och utfodring av drank på mjölgårdar analyserats. Kunskap om blöt vetedranksutfodring insamlades genom gårdsbesök och intervjuer med rådgivare, mixervagnsförsäljare och veterinärer.

Vetedranken från Nöbbelöv har lagrats i försök upp till och med åtta veckor utan

att det har funnits tillväxt av annat än mjölksyrabakterier. Den längsta lagringstiden av dranken på de besökta gårdarna var tre till fyra veckor. I den besättningen var celltalen i genomsnitt under 50 000 per ml mjölk. Under lagring tappas dranken i smaklighet.

Drank kan utan problem lagras i tankar/cisterner både ovan och under mark. Lagringsbehållaren ska vara lätt att tömma

ordentligt för att minska risken för eventuell tillväxt av mikroorganismer. Det krävs någon form av omrörning av dranken i lagringsbehållaren då den lätt sedimenterar. Sedimenterar dranken kommer näringsinnehållet att ändras på grund av den ändrande ts-halten på olika nivåer i tanken.

Vid utfodring med vetedrank är det viktigt att de övriga fodermedel i foderstaten är komplementära till drankens innehåll av NDF, våmlösigt protein och fosfor. Lämpliga fodermedel är gräs och majsensilage, sockerbiprodukter, kraftfoder med lågt proteininnehåll samt mineralfoder med lågt fosforinnehåll. Det är viktigt att grovfodret har bra struktur för att stimulera idisslingen. Med fördel kan korna utfodras med lite halm för att ge struktur till våmmen. Lämplig drankgiva till lakterande kor är mellan 10–15 kg per dag. Av de besökta gårdarna utfodrades dranken i kar, krubba och i foderblandningar blandade i mixervagn. För att motverka överkonsumtion av drank är utfodring med mixervagn det enda alternativet som möjliggör kontroll över konsumtionen. I blandfoder och fullfoder är drank ett utmärkt sätt att justera ts-halten på foderblandningen och ger också ökad smaklighet på fodret. Det är viktigt att foderblandningarna inte får en för låg ts-halt, eftersom konsumtionen då kommer att minska. Blöt vetedrank kan och får aldrig ersätta fri tillgång på friskt dricksvatten till djuren.

När drank blandas med andra fodermedel eller vatten kommer det låga pH att höjas. Vid högre pH är drank ett mycket bra näringssubstrat för mikroorganismer att tillväxa i. Därför är det speciellt viktigt att vara noggrann med hygien runt foderbord/ätplatser, vattenkoppa/-kar utfodringsutrustning och liggbås vid utfodring med drank.

I de foderstatsförslag som optimerats i NorFor är det ekonomiskt lönsamt att transportera dranken upp till 20 mil från Nöbbelöv. Jämförs foderstaterna med och utan drank med avseende på foderkostnad per ko och dag så är kostnaden för drankfoderstaten lägre vid priser som gällde våren och sommaren 2007.

Fem goda råd

Vid utfodring med blöt vetedrank till mjölkkor är det viktigt att:

1. Utfodra dranken i blandfoder eller i fullfoder med en ts-halt mellan 32–45 %. Drankgivor upp till 10 och 15 kg per dag och ko är att rekommendera för att ha kontroll på foderstatens råprotein- och fosforinnehåll.
2. Lämpliga fodermedel i foderstater med drank är gräs- och majsensilage, betprodukter, spannmål och koncentrat. Koncentratet ska ha ett relativt lågt innehåll av råprotein och fosfor. Även mineralfodret ska i regel ha ett mycket lågt innehåll av fosfor.
3. Lagringsbehållaren till dranken ska vara lätt att rengöra och tömma på drank. Det är nödvändigt att röra om dranken i lagringsbehållaren då dranken sedimenterar lätt. Lagringsbehållaren bör tömmas på drank och spolas av mellan leveranserna.
4. Lagra ej dranken i mer än en vecka för annars minskar smakligheten märkbart.
5. För att hålla en god juverhälsa är det viktigt att tömma mixervagnen ordentligt mellan utfodringstillfällena och gärna spola av den med vatten. Låt aldrig en foderblandning stå i mixervagnen ex. över natten. Foderbordet bör rengöras ordentligt på foderrester mellan utfodringarna. Förutom god foderhygien är det viktigt att hålla en god hygien runt båspallar/liggplatser, drivfällor, beten, rasthagar, skrapgångar, mjölkning och mjölkkningsanläggning.

Referens

Slätt, S. 2008. Hur kan blöt vetedrank, lagras, hanteras och utfodras till mjölkkor. Examensarbete inom agronomprogrammet, LTJ-fakulteten, SLU-Alnarp. <http://ex-epsilon.slu.se/archive/00002588/01/drankrepro.pdf>